

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет (інститут) Психології
Кафедра практичної психології та психодіагностики

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
Консультативна практика

підготовки Бакалаврів
спеціальності 053 Психологія
освітньо-професійної програми Практична психологія, Психологія

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Консультативна практика», для студентів освітньої програми бакалавр, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія. Освітня програма: практична психологія, психологія.

Розробник: Шкарлатюк Катерина Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психодіагностики.

Програма навчальної дисципліни «Консультативна практика» затверджена на засіданні кафедри практичної психології та психодіагностики

протокол № 2 від 08 вересня 2021 року

Завідувач кафедри: _____

Людмила МАГДИСЮК

1. Опис виробничої консультативної практики

Найменування	Галузь знань, напрямок підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної
		денна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	нормативна
	Спеціальність : 053 Психологія, Практична психологія	
Загальна кількість годин 90		Рік підготовки 3
		Семестр 6
		Самостійна робота 84 год
	Консультації 6 год.	
	Освітній ступінь <i>бакалавр</i>	Форма контролю: залік

II. Інформація про викладача

ППП: Шкарлатюк Катерина Іванівна

Науковий ступінь: кандидат психологічних наук

Вчене звання доцент

Посада: доцент кафедри практичної психології та психодіагностики

Контактна інформація: мобільний телефон +380505173527;
електронна адреса Shkarlatiuk.Kateryna@vnu.edu.ua,

Дні занять _____

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру

В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

III. Опис дисципліни

Метою виробничої переддипломної практики є: формування психоконсультативних умінь і навичок на основі ознайомлення з практичною діяльністю та науково-дослідницькою роботою психолога у відповідних установах і організаціях.

Основними завданнями є :

- закріплення і практичне використання теоретичних знань з фахових дисциплін;
- формування професійної ідентичності майбутніх психологів, їхньої професійної самосвідомості;
- формування умінь і навичок для реалізації психоконсультативної функції психолога;
- формування і закріплення вмінь складати психоконсультативну програму на основі самостійно сформульованих гіпотез;
- вивчення технології проведення опитування, інтерв'ю, анкетування;
- ознайомлення з технікою застосування методу аналізу документів.

Згідно з вимогами студенти повинні:

знати:

- структуру програми психологічного дослідження;
- етапи проведення психоконсультативного процесу;
- технологію проведення спостереження;
- технологію розробки анкет психологічного дослідження;
- технологію проведення інтерв'ю;

вміти:

- розробляти програму психологічного дослідження та використовувати його результати в роботі різних напрямів психології;
- знаходити шляхи виправлення помилок на кожному етапі психологічного дослідження;
- здійснювати інтерпретацію результатів емпіричного дослідження;
- враховувати при дослідженні попередній досвід

Компетентності:

Інтегральна компетентність (ІНТ):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Додаткові загальні компетенції:

ЗК-12. Здатність планувати та керувати часом.

ЗК-13. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-14. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, здійснення безпечної діяльності.

ЗК-15. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

СК10. Здатність до підготовки та презентацій наукового-дослідницького

матеріалу для проінформованої аудиторії.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Додаткові спеціальні компетенції:

СК-13. Здатність здійснювати психоконсультативну роботу відповідно до запиту під супервізією викладача-практика (супервізора).

СК-14. Здатність до досягнення необхідних стандартів знань та умінь з психології для продовження навчання на наступному рівні вищої освіти.

СК-15. Здатність до розроблення концептуальних та інноваційних проектних рішень з планування психологічної діяльності (супроводу).

СК-16. Здатність до достатніх фахових компетентностей, щоб претендувати на первинні посади щодо психологічної діяльності

Програмні результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Етапи проходження виробничої консультативної практики

Зміст консультативної практики визначається програмою, а її терміни і порядок проведення – навчальним планом.

Перед початком практики на кафедрі загальної та соціальної психології проводиться настановна конференція, у якій беруть участь студенти-практиканти та їх керівники від університету та бази практики. На ній відповідальний за проведення практики від кафедри знайомить студентів та керівників з розпорядженням деканату про проходження виробничої консультативної практики, вимогами щодо проходження практики, обов'язками студентів-практикантів та керівників. Для кожної бази практики з числа студентів призначається староста.

Основними обов'язками студентів-практикантів є:

1. Розпочати і завершити практику у визначений термін.
2. Перебувати на базі практики відведену кількість годин.
3. Якісно виконувати усю роботу, передбачену програмою практики.
4. Дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики.
5. Виконувати розпорядження адміністрації бази практики та керівників практики.
6. Дотримуватися норм поведінки.
7. Дотримуватися положень Етичного кодексу психологів.
8. Вчасно оформити документацію.
9. Захистити матеріали по практиці на підсумковій конференції.

Основними обов'язками керівника практики від університету є:

1. Ознайомити студентів-практикантів з правилами техніки безпеки та протипожежної безпеки на робочому місці.

2. Ознайомити студентів з метою та завданнями практики.
3. Ознайомити студентів з правилами ведення документації.
4. Допомогти укласти індивідуальний план (календарний графік проходження практики) практикантів, затвердити його та контролювати виконання.
5. Проводити індивідуальні та групові консультації.
6. Контролювати хід практики.
7. Оцінити роботу студентів на практиці.
8. Взяти участь у настановній та підсумковій конференціях з питань практики.

Основними обов'язками керівника від бази практики є:

1. Ознайомити студентів-практикантів з базою практики.
2. Допомогти укласти індивідуальний план (календарний графік проходження практики) практикантів та контролювати його виконання.
3. Проводити індивідуальні та групові консультації.
4. Контролювати хід практики.
5. Оцінити роботу студентів на практиці, їхню готовність до професійної діяльності.
6. Підготувати характеристику на студента-практиканта.

Реалізація закладених в основу програми консультативної практики змісту й основних завдань, передбачає проходження студентами наступних етапів роботи.

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
Підготовчий	1. Наставочне заняття. 2. Знайомство студентів з програмою практики. 3. Опрацювання необхідного теоретичного матеріалу і підготовка набору необхідних робочих матеріалів. 4. Відпрацювання необхідних навичок і проведення пробної консультації. 5. Розподіл студентів по групам, закріплення керівників груп і місць проходження практики.
Ознайомлювальний	1. Попереднє знайомство з місцем практики, групою обстеження, керівником групи обстеження. 2. Складання індивідуального плану проведення консультативної роботи (календарного графіку проходження практики), його погодження з керівником практики від вузу і керівником від бази практики.
Основний	Організація консультативної взаємодії та її технологія Структура і хронотоп консультації. Початок консультативної взаємодії. Завдання, що повинні бути розв'язані на етапі знайомства.

Специфіку роботи психолога-консультанта. Етичні установки з якими варто ознайомити клієнта на першій зустрічі.

Збір інформації та дослідження проблеми.

„Нетестова діагностика" в консультативному процесі.

Психологічна симптоматика.

Первинна діагностика проблеми. Ідентифікація проблеми.

Постановка та розв'язання терапевтичного завдання.

Результативність психологічного консультування: результати та шляхи їх підвищення.

Налагодження ефективного контакту.

Психотерапевтичні навички ведення консультативного інтерв'ю. Техніки прояснення інформації. Рефлексивне слухання. Заохочення мовлення. Мікронавички з'ясування та уточнення інформації. Мікронавички розпізнавання емоційних переживань.

Техніки відображення. Відображення почуттів.

Фокусування. Емпатійна відповідь. Відображення значень.

Засоби особистої презентації та робота з ними.

Мовлення як інструмент психотерапевтичної допомоги.

Визначення обмежень суб'єктивного простору клієнта.

Семантично помилкові формулювання.

Мова тілесного симптому.

Сутність саногенного і патогенного мислення.

Психосоматика. Хвороби, що називаються психосоматичними. Конверсія.

Робота з образом та символом

Трансформація емоційних реакцій.

Усвідомлення: чому так важливо перейти до переживань та відчуттів. Життєві навички та аксіологія консультування.

Техніки з'ясування

Фокусування інформації, його види. Неконгруентність та робота з нею. „ Білі плями" в консультативному процесі. Види суперечностей Зворотній зв'язокта його форми.

Умови, що мають виконуватися при наданні зворотного зв'язку.

	<p>Чотирикомпонентна та трикомпонентна формули зворотного зв'язку. Інтерпретація. Концептуальна структур. Чому інтерпретацій може бути багато. Як оцінити їх корисність чи шкідливість. Конфронтація. Застосування конфронтаційних технік у консультативному процесі.</p> <p>Робота з опором та переносом. Механізм опірності в консультуванні. Форми опору.</p> <p>Навіювання як основа інтервенції.</p> <p>Техніки психотерапевтичної роботи . Психологічна інформація як чинник впливу. Визначення пріоритетів.</p> <p>Техніки трансформації</p> <p>Інсайт. Маєвтика, або сократичний діалог. Позиції відзеркалення.Позиції сприйняття.</p> <p>Директиви, як способи впливу на клієнта. Обмеження як технічний прийом при використанні в консультативній практиці. Прямі і непрямі інтервенції.</p> <p>Переформування, або рефреймінг. Аутфреймінг</p> <p>Актуалізація ресурсів людини. Групи психологічних ресурсів .Арсенал психотехнологій та еkleктизм як свобода вибору.</p>
Підсумковий	<ol style="list-style-type: none"> 1. Надання рекомендацій керівництву групи обстеження. 2. Аналіз ефективності практики і пропозиції по удосконаленню її проведення. 3. Оформлення щоденника виробничої консультативної практики та подання його на затвердження методисту і керівнику від бази практики. 5. Оформлення та презентація на факультеті стінгазети з інформацією про проходження консультативної практики. 6. Захист матеріалів практики.

Завдання для самостійної роботи

№з/п	Зміст завдання
1	Складання індивідуального плану проведення соціально-психологічних консультацій (календарного графіку проходження практики).
2	Підбір інструментарію, необхідного для проведення соціально-психологічного консультування
3	Проведення соціально-психологічних обстежень, передбачених програмою практики. Обробка результатів дослідження і їх аналіз.

4	Аналіз ефективності практики і пропозиції по удосконаленню її проведення.
5	Оформлення звітної документації практики.

Індивідуальні завдання

№з/п	Назва теми
1	Представлення рекламно-інформаційних матеріалів на базі практики (буклети, листівки, плакати, інформація про умови вступу, психологічні послуги, що надає факультет тощо). Інформування про проведення «Дня відкритих дверей» та профорієнтаційну програму «Відчуй себе студентом факультету психології» з метою популяризації спеціальності «Психологія».
2	Організація та проведення профорієнтаційних заходів (круглі столи, тренінги, групові дискусії, лекції, профорієнтаційні бесіди, демонстрація слайдів, діагностика професійної спрямованості учнів, виховні заходи, сумісні вечори відпочинку, оформлення шкільних стінгазет із посиланням на сайт університету і факультету тощо) з метою популяризації спеціальності «Психологія».
3	Оформлення та презентація на факультеті стінгазети з інформацією про проходження виробничої консультативної практики.

Методи та засоби діагностики результатів проходження виробничої консультативної практики

На всіх етапах проходження виробничої консультативної практики студенти отримують індивідуальні консультації у своїх викладачів-керівників.

В процесі здійснення практичної роботи передбачається ведення студентом щоденника з практики встановленого зразка, в якому висвітлюються всі етапи роботи і форми контролю, і який є звітним документом проходження практики.

Упродовж всього періоду практики з боку методистів і керівників забезпечується безперервний контроль її ефективності. По закінченні практики студенти представляють керівнику практики від вузу звітну документацію.

Формою звітності за виробничу консультативну практику є оформлений щоденник із зазначенням відомостей про виконання студентом всіх завдань програми практики та індивідуальних завдань.

Загальні вимоги до оформлення матеріалів звіту про проходження виробничої консультативної практики

Після проходження виробничої консультативної практики студент готує і здає в комісію із захисту практики щоденник виробничої консультативної практики.

У випадку, коли студент проходить практику за угодою з установою, звіт практики може складатись індивідуально з урахуванням угоди на цільову підготовку.

Наприкінці практики керівник від базової установи (психолог) дає характеристику та відгук про консультативну підготовку студента-практиканта, його ставлення до обов'язків, дисциплінованість тощо. У відгуку обов'язково повинна бути зазначена рекомендована оцінка за практику. Відгук підписують керівник практики від базової установи та керівник установи, а також завіряють печаткою установи.

Для оцінки виробничої консультативної практики в комісію із захисту подається:

► *щоденник виробничої консультативної практики* студента з відгуком психолога установи, висновками і його оцінкою.

Щоденник практики повинен містити:

◆ *Титульну сторінку* яка містить наступну інформацію: назва навчального закладу, факультет, назва документа, назва практики, назва бази практики, інформація про виконавця, керівника від бази практики та керівника від навчального закладу.

◆ *Розпорядження на виробничу консультативну практику*

◆ *Робочу програму виробничої консультативної практики*

◆ *Інформацію про розподіл балів, які отримують студенти за проходження практики*

◆ *Критерії оцінювання роботи студентів*

◆ *Загальні вимоги до оформлення звітної документації про проходження виробничої консультативної практики*

◆ *Календарний графік проходження практики*

◆ *Відгук керівника практикою від базової установи про роботу студента й оцінка його діяльності*

◆ *Висновки керівника практики від факультету про роботу студента.*

Розподіл балів, які отримують студенти

Критерії оцінювання роботи студентів

При оцінці роботи студентів на практиці враховується оцінка керівника від факультету та оцінка представника бази практики:

Теоретична підготовка:

- знання предмету;
- володіння матеріалом під час проведення консультативних заходів.

Психологічна майстерність та особистісні характеристики:

- психологічний такт;

- комунікабельність;
- емпатійність;
- не конфліктність;
- вміння налагоджувати стосунки з колективом;
- дисциплінованість під час проходження практики;
- вчасне виконання поставлених завдань;
- ініціативність;
- самостійність;
- професійна спрямованість;
- інноваційність тощо.

Оцінювання процесу проходження практики:

- проведення виховних заходів, соціально-психологічних обстежень, експериментів;

- формування технічної документації, облікової звітності на базах практики тощо;

- якість виконання письмових матеріалів і тематичних завдань;

- якість підсумкового аналізу (розгорнута характеристика групи) і самоаналізу

Оцінювання звітної документації:

- обсяг проведеної роботи в рамках програми практики;

- повнота, відповідність вимогам оформлення щоденника консультативної практики;

- загальне оформлення щоденника;

- оформлення допоміжної документації (таблиці, схеми, діаграми, стінгазета, наочний матеріал, знімки тощо);

- якість надання рекомендацій керівництву групи обстеження, аналіз ефективності практики і пропозиції по удосконаленню її проведення;

- своєчасність подання звітної документації на кафедру (Термін подання звітних матеріалів від факультету не пізніше, ніж за три дні до захисту).

Захист практики:

- оцінка захисту матеріалів і результатів перед комісією (компетентність, уміння представити й узагальнити результати проведеної роботи, давати аргументовану відповідь на питання).

Шкала оцінювання

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно (для заліку – зараховано)	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді

Добре (для заліку – зараховано)	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, самостійно виправляти допущені помилки, добирати аргументи для підтвердження думок
Задовільно (для заліку – зараховано)	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу (репродуктивний рівень), виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
Незадовільно (для заліку – не зараховано (з можливістю повторного складання))	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів (чи на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів), що становлять незначну частину навчального матеріалу

Методичне забезпечення

1. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: Навчальний посібник / С. В. Васьківська. – К. : Четверта хвиля, 2004. – 256 с.
2. Виробнича консультативна практика : робоча програма/ Алла Богданівна Мудрик, Тетяна Миколаївна Павлюк, – Луцьк : Вежа–Друк, 2013. – 36 с.
3. Кульчицька А. В. Соціально-психологічна діагностика та консультування: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів / А. В. Кульчицька. – Луцьк : «Редакційно-видавничий відділ ВІЕМ», 2012. – 24 с.
4. Цибалюк І. М. Психологічне консультування та корекція : Навч. Посібн. Модульно-рейтинговий курс. – 3-тє вид / І. М. Цимбалюк. – К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2009. – 544 с.
5. Крижановська З. Ю. Конфліктологічне консультування : метод. матеріали до курсу / З. Ю. Крижановська. – Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2012. – 18 с.
6. Мудрик А. Б. Соціально-психологічна діагностика : метод. рек. до самост. та індивід. роботи студ. / А. Б. Мудрик. – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2012. – 45 с.

Рекомендована література

1. Абрамова Г. С. Введение в практическую психологию / Г. С. Абрамова. – М. : Международная педагогическая академия, 1994. – 237 с.
2. Айви А. Е. Психологическое консультирование и психотерапия. Методы, теории и техники: практическое руководство / А. Е. Айви, М. Б. Айви, Л. Саймэк-Даунинг. – М., 1999. – 487 с.
3. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: навчальний посібник / А. Айві. – К., 1998. – 386 с.

4. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика / Л. Ф. Бурлачук. – СПб. : Питер, 2006. – 351 с.
5. Василюк Ф. Е. Психология переживания (анализ преодоления критических ситуаций) / Ф. Е. Василюк. – М. : Изд-во МГУ, 1984. – 240 с.
6. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: навчальний посібник / С. В. Васьківська. – К. : Четверта хвиля, 2004. – 256 с.
7. Гледдинг, С. Психологическое консультирование: 4-е изд. / С. Гледдинг. – СПб: Питер, 2002. – 736 с.
8. Горностай П. П. Теория и практика психологического консультирования: Проблемный подход / П. П. Горностай, С. В. Васьковская. – Киев: Наукова думка, 1995. – 128 с.
9. Гулдинг М. Психотерапия нового решения. Теория и практика / М. Гулдинг, Р. Гулдинг. – М.: Независимая фирма «Класс», 1997. – 288 с. – (Библиотека психологии и психотерапии).
10. Джордж Р. Консультирование: теория и практика / Р. Джордж, Т. Кристиани. – М., 2002. – 443 с.
11. Елпидифоров Н. Б. Методы структурной психосоматики / Н. Б. Елпидифоров. – СПб. : Издательский дом «Ювента», 2001. – 409 с.
12. Етичний кодекс психолога / Психолог. – 2004. – №43 (139). – С.1-4 (вкладка).
13. Ковалев С. В. Исцеление с помощью НЛП / С. В. Ковалев. – М. : КСП+, 2001. – 576с.
14. Корнєв М. Н. Соціальна психологія: підручник / М. Н. Корнєв, А. Б. Коваленко. – К. : Знання, 1995. – 304 с.
15. Кочюнас Р. Основи психологического консультирования / Р. Кочюнас. – М., 1999. – 54 с.
16. Кухтов Н. В. Основы психологического консультирования: Практикум / Н. В. Кухтов. – Витебск: Издательство УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2005. – 93 с.
17. Лейнер Х. Кататимное переживание образов: Основная ступень; Введение в психотерапию с использованием техники сновидений наяву / Х. Лейнер. – М., 1996. – 253 с.
18. Любимов П. С. Практикум по экспериментальной психологии. – М.: Государственное учебно-педагогическое издательство, 1936. – 223с.
19. Мэй Р. Искусство психологического консультирования. Как давать и обретать душевное здоровье / Р. Мэй / Пер. с англ. М. Будыниной, Г. Пимочкиной. – М. : Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – 256 с.
20. Немов Р. С. Основы психологического консультирования: Учеб. для студ. педвузов / Р. С. Немов. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 394 с.
21. Осипова А. А. Общая психокоррекция / А. А. Осипова. – М., 2004. – 512 с.

22. Пашукова Т. І. Практикум із загальної психології / Т. І. Пашукова, А. І. Допіра, Г. В. Дьяконов. – К. : Либідь, 2006. – 536с.
23. Петрушин С. В. Мастерская психологического консультирования / С. В. Петрушин. – М.: PerSe, 2003. – 142 с.
24. Поліщук С. А. Методичний ловідник з психодіагностики: навчально-методичний посібник / С. А. Поліщук. – Суми : ВТД «Університетська книга, 2009. – 442 с.
25. Польштер И. Интегрированная гештальт-терапия: Контурь теории и практики / И. Польштер, М. Польштер. - М. : Класс, 1997. – 272 с.
26. Роджерс К. Р. Подготовка консультантов и психотерапевтов // Клиенто-центрированная терапия. –М. : Ваклер, 1997. - С. 42 - 82.
27. Стюарт В. Работа с образами и символами в психологическом консультировании / В. Стюарт. – М. : Класс, 1998. – 524 с.
28. Файн С. Ф. Первичная консультация: Установление контакта и завоевание доверия / С. Ф. Файн, П. Г. Глассер. – М. : Когито-Центр, 2010. – 238 с.
29. Фурман Б. Психотерапевтическое консультирование. Беседа, направленная на решение / Б. Фурман, Т. Ахоло. – СПб. : Речь, 2001. – 253 с.
30. Шапиро Ф. Процесе десенсибилизации и переработки психических травм с помощью движений глаз. От ДПГ к ДПДГ - новая модель лечения тревожных состояний и связанных с ними травм / Ф. Шапиро // Журнал практикующего психолога. – 1996. – Вш. 2. – С. 17-25.
31. Шостром З., Браммер Л. Терапевтическая психология. Основы консультирования и психотерапии / З. Шостром, Л. Браммер. – СПб.: Сова, 2002. – 415 с. – (Практикум по психологии).
32. Янцур М. С. Професійна діагностика / М. С. Янцур. – Рівне, 1995. – 124 с.

11. Інформаційні ресурси

1. <http://testme.org.ua./glossary/detali /902>
2. www.yapsy.ru и др. електронні версії книг, статей, сайти